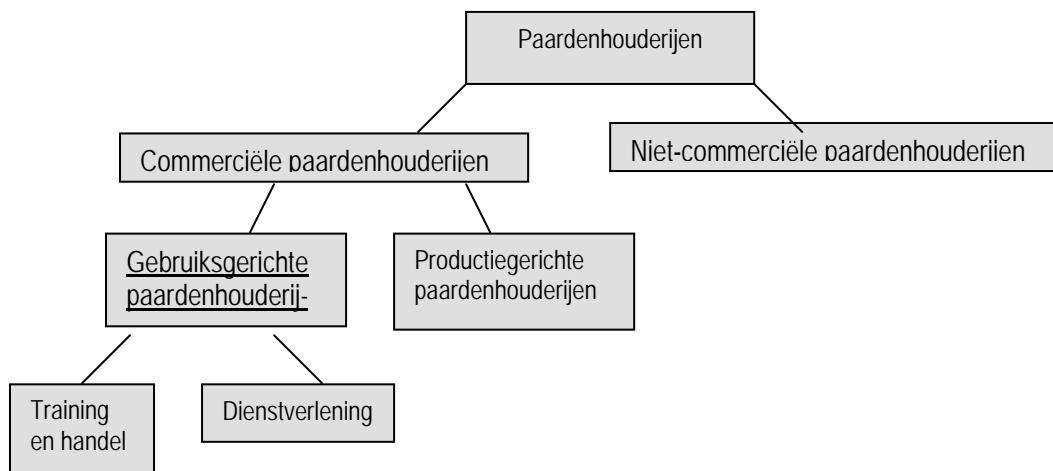

BIJLAGE 5

Criteria voor uitbreiding maneges

In de afgelopen jaren is de belangstelling voor paardenhouderijen in het buitengebied toegenomen. De groei van het aantal paardenhouderijen binnen de gemeente Dinkelland weerspiegelt deze landelijke toename. In de meeste gevallen gaat het om recreatief paardrijden. Er is echter ook een aantal fokbedrijven gevestigd in de gemeente. Uit gegevens van het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS) blijkt dat in de periode 1990-2000 het aantal bedrijven in de voormalige gemeente Weerselo en Denekamp waar meer dan 5 paarden worden gehouden, gegroeid is van 24 naar 67. Dit komt neer een groeipercentage van 180% in 10 jaar. De bedrijven met 5 paarden of minder is met 13% gegroeid van 100 naar 113. In Ootmarsum zijn bij het CBS geen paardenhouderijen geregistreerd. Gezien deze groei wil de Gemeente Dinkelland specifiek aandacht schenken aan het fenomeen paardenhouderij in het bestemmingsplan. Hierbij gaat het met name om het ruimtelijk kunnen sturen van ontwikkelingen, zonder onnodige beperkingen op te leggen aan de paardenhouderijen.

Schema paardenhouderijen

Om in het bestemmingsplan een gedegen regeling op te nemen is het noodzakelijk de verschillende vormen van paardenhouderijen te onderscheiden (zie bovenstaande figuur).

Ten eerste is er sprake van commerciële paardenhouderijen enerzijds en niet-commerciële paardenhouderijen anderzijds.

Onder niet-commerciële paardenhouderijen valt bijvoorbeeld het houden van sport- en recreatiepaarden door particulieren. Het is in de praktijk moeilijk te bepalen waar de grens ligt tussen een grootschalig hobbymatige paardenhouderij en een (parttime) eenpersoonsbedrijf. Dit zal per geval zal moeten worden bekeken. Het LEI (Landbouw Economisch Instituut) geeft een grens aan van 15 tot 20 volwassen paarden. De gemeente kiest niet voor een dergelijke grens, aangezien het in de praktijk moeilijk blijkt te zijn een harde grens te trekken tussen het puur hobbymatig houden van paarden en het bedrijfsmatig houden van paarden.

Er kan sprake zijn van een nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf dat als hoofdactiviteit een ander agrarisch product voortbrengt. Ook kan een manege worden gebruikt door een ruitersportvereniging om een klein aantal paarden te stallen, terwijl het merendeel van de gebruikers van de manege het eigen paard thuis stalt.

De gemeente is van mening dat het aantal paarden niet het enige criterium kan zijn om te bepalen of sprake is van een bedrijfsmatige activiteit, maar dat ook het soort paarden hierbij in acht moet worden genomen. Om duidelijkheid per geval te bereiken, zal in voorkomende gevallen een bedrijfsplan moeten worden opgesteld. Uit een dergelijk plan kan bijvoorbeeld blijken dat een paardenhouderij met een aantal paarden dat lager ligt dan de genoemde grens van het LEI wel bedrijfsmatig kan zijn.

Ten tweede zijn commerciële paardenhouderijen op hun beurt te verdelen in productiegerichte paardenhouderijen en gebruiksgesichte paardenhouderijen. Hieronder worden de kenmerken van de verschillende typen weergegeven.

Productiegerichte paardenhouderijen

Een productiegerichte paardenhouderij richt zich op het fokken van paarden (vermeerderen), die geschikt zijn voor een bepaalde taak. Hieronder worden verstaan:

- hengstenstations en KI- stations;
- opfokbedrijven (voor dieren jonger dan 3 jaar);
- paarden- en ponyfokkerijen (merriehouderijen of stoeterijen genaamd).

Een paardenfokkerij is pas rendabel als niet alleen paarden gefokt worden, maar deze ook getraind en afgericht worden tot een leeftijd waarop de verkoopwaarde van de paarden de gemaakte kosten overstijgt. Dit is pas het geval als een paard de volwassen leeftijd van drie jaar heeft bereikt. Ook in de jaren direct daarna neemt de verkoopwaarde nog toe.

Al met al zal in een rendabele paardenfokkerij, naast het fokken van paarden, dus ook trainen en africhten een onderdeel van de bedrijfsvoering moeten zijn. Daarbij is het van essentieel belang wat de verhouding tussen beide onderdelen van het bedrijf is. De geldende jurisprudentie op dit vlak biedt hierin houvast. In een arrest van de Afdeling Bestuursrecht-spraak Raad van State van 2 december 1997 wordt de volgende uitspraak gedaan:

“.....De activiteiten kunnen (evenmin) worden gezien als nevenactiviteit van een agrarische activiteit. Dit kan alleen, wanneer niet- agrarische nevenactiviteiten voortvloeien uit de agrarische activiteit en daaraan ondergeschikt zijn....”

Het besluit van de Raad van State komt erop neer dat een paardenhouderij, die naast het fokken van paarden, niet ter plaatse gefokte paarden en pony's africhtte, stalde en verhandelde als niet-agrarisch beschouwd wordt. Het agrarische deel van de bedrijfsvoering (het fokken van paarden) staat niet in verhouding tot het niet-agrarische deel. Dat laatste deel bepaalt daarmee de aard van de bedrijvigheid.

De conclusie die uit de jurisprudentie kan worden getrokken, is dat een paardenfokkerij zich dient te richten op het trainen en verhandelen van paarden en pony's die binnen het bedrijf gefokt zijn. Het africhten van gefokte paarden tot een leeftijd waarop deze verkocht kunnen worden tegen een prijs waarmee de kosten van bedrijfsvoering gedekt kan worden is een noodzakelijke voorwaarde voor rentabiliteit en daarmee een integraal onderdeel van een economisch volwaardige paardenfokkerij. Daarnaast is het natuurlijk goed mogelijk in één bedrijf het fokken van paarden te combineren met andere agrarische bedrijvigheid (gemengd bedrijf, veehouderij).

Gebruiksgesichte paardenhouderijen

Bij een gebruiksgesichte paardenhouderij staat het gebruik van de paarden voorop, dat wil zeggen het gebruik ten behoeve van recreatie en sport. Onderscheiden kunnen worden:

- training- en handelsstallen, die zijn gericht op het rijden, trainen en africhten van paarden en/of de handel in paarden;
- dienstverlenende paardenhouderijen, die zijn gericht op het aanbieden van stalruimte en het bieden van rij-onderricht en rijmogelijkheden aan mensen zonder eigen paard, zoals maneges.
- het houden van paarden en pony's voor eigen gebruik, hieronder vallen ook oefenaccommodaties van rijverenigingen.

Op basis van de hierboven beschreven verdeling in verschillende typen kan de gemeente haar beleid omtrent paardenhouderijen vormgeven. Hierbij dient met de volgende aspecten rekening te worden gehouden:

1. het provinciale beleid;
2. de kenmerken van de bedrijfsbebouwing;
3. de landschappelijke uitstraling;
4. de verkeersaantrekkende werking;
5. de volwaardigheid van de paardenhouderijen.

Ad. 1. Het provinciale beleid

Productiegerichte paardenhouderijen worden door de provincie beschouwd als agrarische bedrijven.

Bij het toekennen van bestemmingen aan agrarische bedrijven acht de provincie Overijssel het in het algemeen niet zinvol om onderscheid te maken tussen verschillende soorten agrarische bedrijven (in dit geval een paardenfokkerij).

Daarnaast is de provincie van mening dat bestaande, niet-agrarische functies in het buitengebied zo strak mogelijk dienen te worden ingekaderd en dat nieuwe functies in beginsel zijn uitgesloten. Aan bestaande bedrijven kan bij recht een uitbreiding van 15% worden gegeven. De provincie doelt daarbij op bedrijven buiten de sfeer van landbouw, natuur en recreatie, die niet-functioneel aan het buitengebied zijn gebonden. Gebruiksgerichte paardenhouderijen kunnen beschouwd worden als 'agrarisch aanverwant', waaronder ook maneges vallen. Aan het houden van paarden zitten namelijk ook agrarische aspecten, zoals het weiden en verzorgen van paarden. Als het gaat om vestiging en uitbreiding van (een) gebruiksgerichte paardenhouderij(en) is daarom enige nuancering denkbaar.

Ad. 2 Kenmerken bedrijfsbebouwing

In het algemeen kan bij paardenhouderijen de volgende bebouwing worden onderscheiden:

- een schuur voor de stalling van de paarden, met boxen van ongeveer 3,50 m bij 3,50 m;
- een schuurruimte voor de opslag van hooi, stro en werktuigen;
- een silo voor de opslag van krachtvoer en kunstmest;
- een verharding voor de opslag van de mest;
- eventueel een rijhal, met een maximale afmeting van 30 m bij 60m.

Verder is bij een manegebedrijf vaak een foyer of kantine aanwezig. Bij een verenigingsaccommodatie (oefenaccommodatie van een rijvereniging) is een eenvoudige sportkantine voldoende. Verder ontbreken bij een dergelijke accommodatie over het algemeen de stallen.

Als op de paardenhouderij paarden worden gehuisvest (op een verenigingsaccommodatie vindt niet altijd stalling plaats), is een bedrijfswoning noodzakelijk. Door de aanwezigheid van paarden is permanent toezicht nodig. Een tweede bedrijfswoning is niet noodzakelijk.

Ad. 3. Landschappelijke uitstraling

Productiegerichte paardenhouderijen (paardenfokkerijen) bieden veelal geen bijzondere aanblik. De paarden zijn gehuisvest in bestaande schuren. Het feit dat er paarden worden gehouden is vaak alleen zichtbaar door de paarden die buiten grazen.

Gebruiksgerichte paardenhouderijen hebben veelal één of meerdere buitenbakken, afhankelijk van het aantal paarden. De afmetingen van een buitenbak zijn meestal 20 m bij 40 m. Verder valt op dat sommige paardenhouders hun grond afzetten met opvallende (witgeschilderde) hekwerken.

Wanneer bij gebruiksgerichte paardenhouderijen sprake is van de aanwezigheid van een rijhal, is de bebouwing fors. De rijhal kenmerkt zich door hoge goothoogten. Vooral manegebedrijven hebben een opvallende ruimtelijke uitstraling: een groot bedrijfsgebouw, vaak meerdere buitenbakken en ruime parkeermogelijkheden. Soms is het terrein aangekleed met vlaggen en reclameborden.

Ad. 4. Verkeersaantrekkende werking

De verkeersaantrekkende werking van paardenhouderijen is, met uitzondering van het manegebedrijf, vergelijkbaar met die van andere veehouderijen. De bedrijven moeten bereikbaar zijn voor vrachtauto's en trailers. Een verharde weg is hiervoor voldoende.

Van een manegebedrijf is de verkeersaantrekkende werking beduidend groter. Particulieren komen hier veelal dagelijks om lessen te volgen. Ook biedt de manege vaak mogelijkheden voor pensionstalling en vindt er verhuur van paarden plaats. Belangrijk is daarom dat dergelijke bedrijven goed ontsloten zijn. Ook is de locatie van het manegebedrijf ten opzichte van een woonkern van belang. In de regel geldt: hoe dichter bij de woonkern(en), des te beter. Door volwassenen wordt de afstand tussen de woning en het manegebedrijf tot maximaal 10 kilometer als acceptabel ervaren. Voor de jeugd is dat 6 tot 7 kilometer (fietsafstand).

Ad. 5. Volwaardigheid

Bij nieuwvestiging, dat wil zeggen de vestiging van een nieuw agrarisch bedrijf op een nieuwe locatie in het buitengebied, wordt over het algemeen als voorwaarde gesteld dat het dient te gaan om de vestiging van een (op redelijke termijn) volwaardig agrarisch bedrijf. Wanneer in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied beleid moet worden geformuleerd ten aanzien van nieuwvestiging van paardenhouderijen dient een antwoord te worden gegeven op de volgende vragen:

- wanneer is een paardenfokkerij volwaardig?
- wanneer hebben gebruiksgerichte paardenhouderijen toekomstperspectief ?

Ten eerste moet worden gezegd dat het bij paardenhouderijen meestal gaat om niet-bedrijfsmatig en dus niet-volwaardige paardenhouderijen. Daarnaast komen paardenfokkerijen ook veel voor als neventak bij veehouderijen. In dat geval dient de volwaardigheid van beide takken te worden beoordeeld. In het onderstaande wordt alleen ingegaan op paardenhouderijen die bedrijfsmatig worden geëxploiteerd.

Paardenhouderijen zijn moeilijk te beoordelen op volwaardigheid, vanwege de grote verschillen in rassen en opbrengsten. Voor stoeterijen bijvoorbeeld is de economische situatie te beoordelen aan het aantal veulens en paarden dat per jaar wordt verkocht. Er zijn echter grote verschillen in prijzen. Een belangrijk gegeven is welk ras een stoeterij fokt. Er kan daarom niet worden aangegeven bij hoeveel dieren een stoeterij volwaardig is. Hetzelfde geldt voor hengstenhouderijen. Bij nieuw- of hervestiging zal aan de hand van een bedrijfsplan getoetst dienen te worden of een bedrijf als volwaardig kan worden beschouwd.

Voor de rendabele exploitatie van een manegebedrijf is de markt een bepalende factor. Het aantal potentiële klanten van een manegebedrijf bedraagt ongeveer 0,9 tot 1,8% van het aantal inwoners binnen een straal van 10 kilometer rondom het bedrijf, verminderd met het marktaandeel van de concurrentie. Globaal kan gesteld worden dat een manegebedrijf minimaal een rekruteringsgebied van 10.000 tot 15.000 inwoners moet hebben, wil het zonder nevenactiviteiten, zoals handel en africhting, kunnen bestaan (Federatie van Nederlandse Rijscholen, 1998). Bij een rekruteringsgebied van meer dan 30.000 inwoners is er ruimte op de markt voor een tweede bedrijf. Maneges hebben bovendien te maken met hoge vaste kosten voor de gebouwen, grond en materiaal. Algemene richtlijn is dat er voor een volwaardig inkomen tenminste 25 paarden op een bedrijf aanwezig moeten zijn (Christelijke Agrarische Hogeschool Dronten, 2001). Uiteraard dient een nieuw manegebedrijf altijd aan de hand van een bedrijfsplan aan te tonen of het gaat om een bedrijf met toekomstperspectief. Binnen de Gemeente Dinkelland zijn op dit moment voldoende maneges aanwezig.

===